

Rapport naar aanleiding van de behandeling van de vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit in publicaties van [...].

Aanleiding

Op [...] ontvingen [...] en [...] ombudsman wetenschappelijke integriteit een anonieme e-mail. De strekking van deze e-mail was dat er in de publicaties van [...], die geen deel uitmaakten van [...] (concept)proefschrift, sprake zou zijn van “misstanden” in de vorm van

a) plagiaat: het overnemen van teksten van anderen zonder bronvermelding en

b) het gebruiken van “eigen” teksten uit eerder gepubliceerd werk, eveneens zonder bronvermelding.

[...]

In [de klacht] wordt met name de beschuldiging van plagiaat beargumenteerd door aan te geven welke passages in welke artikelen van [...] overeenkomen met teksten uit met name genoemde bronnen. Conform [regeling] heeft de ombudsman wetenschappelijke integriteit geconcludeerd dat nader onderzoek gewenst was.

[...]

Door de ombudsman is op [...] voorgesteld om de [...] klacht door een commissie te laten onderzoeken. Het College van Bestuur stemde daarmee in. Op [...] is [...] van deze melding en de samenstelling van de commissie in kennis gesteld. De tekst van de anonieme email is tevens aan [...] gezonden. Omdat bij de genoemde publicaties sprake is van meer dan één auteur, is de anonieme melding ook gezonden aan de overige auteurs voor zover deze aan de [universiteit] verbonden zijn [...].

De commissie heeft op [...] gesproken met [...] en [...]. In die gesprekken lag het accent op [...]. [...] heeft een gedetailleerde reactie op de aanklacht van Klager aan de commissie ter beschikking gesteld. Tevens heeft [...] na het gesprek nog per email gereageerd. De inhoud van beide documenten is door de commissie in de overwegingen betrokken. Met de coauteurs van [...] heeft de commissie op [...] gesproken.

Een conceptrapport is op [...] toegezonden aan betrokkenen met het verzoek eventuele onjuistheden in het conceptrapport te corrigeren. Van [...] is een uitgebreide reactie op het conceptrapport ontvangen. De coauteurs hebben de commissie laten weten in te stemmen met de tekst.

De commissie heeft op basis van de reacties van [...] het rapport op een enkel punt aangepast. Deze reacties en de commentaren daarop van de commissie zijn als bijlagen bij het rapport gevoegd.

Buiten beschouwing.

De commissie is van mening dat sommige delen van de anonieme klacht buiten beschouwing dienen te blijven. Welke delen van de klacht het betreft alsmede de reden om hiertoe te besluiten is hieronder beknopt aangegeven.

1. [...] Besloten is de gevallen van “zelfcitaties” genoemd in de klacht buiten beschouwing te laten. Wanneer het gebruik van “zelfcitaties” (zonder bronvermelding) tot de werkwijze van een auteur behoort, ligt het voor de hand dat dergelijke “zelfcitaties” zowel in het conceptproefschrift als in andere publicaties zullen voorkomen. Tijdens het gesprek met [...] op [...] is dit ook aan [...] meegedeeld.¹

Overigens is de commissie van oordeel dat citaten uit eigen eerder werk ook door middel van verwijzing als citaten herkenbaar moeten zijn of dat er melding moet worden gemaakt van het voorkomen van tekstovereenkomsten met eerder werk. De commissie verwijst hiervoor naar paragraaf 2.2.5 en 2.3 van The European Code for Research Integrity 2011.

2. Van de [...] publicaties die genoemd worden in de anonieme klacht blijken [...] publicaties overeen te komen met [reeds eerder onderzochte publicaties], [derhalve] dient ook dit deel van de klacht thans buiten beschouwing te blijven.

3. De status van publicatie [...] in de anonieme klacht is niet geheel duidelijk. Het betreft volgens [...] een bijdrage aan een congresverslag waarbij niet duidelijk is wie verantwoordelijk is voor de publicatie (de auteurs of de samenstellers van het congresverslag). De commissie heeft besloten ook dit deel van de klacht buiten beschouwing te laten.

Aard van de klacht

[...] De commissie constateert dat de klacht betrekking heeft op publicaties die in de meeste gevallen verschillende auteurs vermelden. Voor een artikel van de hand van verschillende auteurs acht de commissie alle auteurs volledig verantwoordelijk voor de inhoud van de betreffende publicatie. De commissie heeft de anonieme klacht derhalve opgevat als een klacht tegen alle genoemde auteurs. De commissie heeft de aandacht gericht op de auteurs voor zover zij aan de [universiteit] verbonden zijn.

Bevindingen van de commissie

Uitgangspunt voor de commissie bij de beoordeling van de melding vormen de definities van plagiaat zoals die voorkomen in de Notitie Wetenschappelijke Integriteit (KNAW, 2001) waarin onder de vormen van inbreuk op wetenschappelijke integriteit staat “het plagiëren van resultaten of publicaties van anderen; zonder bronvermelding overnemen van teksten of resultaten van onderzoek van anderen” (pagina 7) en de European Code of Conduct for Research Integrity (ESF/ALLEA, 2011) waarin op pagina 13 wordt vermeld “*Plagiarism is the appropriation of another person’s ideas, research results or words without giving appropriate credits*”. Aan de hand van dit uitgangspunt is de commissie nagegaan in hoeverre er sprake is van plagiaat in de in de anonieme e-mail genoemde publicaties.

¹ Het conceptproefschrift was eerder onderwerp van onderzoek door een integriteitscommissie.

Eerstgenoemde publicatie [...] beslaat exclusief de bijbehorende appendix [...] pagina's. (Het artikel, inclusief een lijst referenties, wordt gevolgd door een appendix, inclusief een aparte lijst referenties, waarin een overzicht gegeven wordt van bronnen waarin [...] worden besproken.)

In de tekst op pagina [...] (totaal ongeveer 285 woorden) komen [...] tekstfragmenten voor (in totaal 132 woorden) die letterlijk zijn overgenomen. Pagina [...] bevat ongeveer 225 woorden waarvan 85 (verdeeld over twee fragmenten) ontleend zijn aan andere auteurs. Pagina [...] bevat 10 gekopieerde tekstfragmenten met in totaal 258 woorden. Vergelijkbare aantallen gekopieerde woorden (verdeeld over 8 fragmenten) komen voor op pagina [...]. Ook op de volgende pagina's komen dergelijke fragmenten voor (p [...]: 1; p [...]: 1; p [...]: 1; p [...]: 7). Bij geen van de aangetroffen fragmenten is sprake van aanhalingstekens evenmin worden verwijzingen vermeld. De constatering van Klager dat er sprake is plagiaat met betrekking tot publicatie [...] kan derhalve worden bevestigd.

Door geen van de auteurs worden bovenstaande feitelijke constatering bestreden. Twee van hen [...] waren volgens hun zeggen niet op de hoogte van het substantieel gebruik van teksten van andere auteurs in het door [...] aangeleverde literatuuroverzicht. Zij hebben er destijds op vertrouwd dat het artikel een originele tekst was. Thans geconfronteerd met de tekstovereenkomsten, geven beiden aan dat het gebruik van andermans teksten duidelijker aangegeven en verantwoord had moeten worden.

In het schriftelijke verweer van [...] wordt erop gewezen dat Klager in een aantal gevallen onjuiste bronnen heeft genoemd. Echter ook als de gekopieerde tekst uit andere dan de door Klager genoemde bronnen afkomstig is, laat dat de constatering dat er sprake is van gekopieerde tekst onverlet.

Zowel door [...] als door [...] wordt aangevoerd dat er in de oorspronkelijke tekst van dit deel van het artikel wel verwijzingen opgenomen waren. Dat waren er echter zoveel dat dit resulteerde in een onleesbaar geheel. In plaats daarvan is volgens hun zeggen gebruik gemaakt van een "collectief referentiesysteem". Daarmee zou worden bedoeld dat in de tekst aanhalingstekens noch bronverwijzingen worden gehanteerd, maar dat de oorspronkelijke bronnen zijn opgenomen in een tabel in het artikel. Hoewel [...] te kennen gaven dat een dergelijke handelwijze binnen hun discipline niet ongebruikelijk is, is deze bij geen van de commissieleden bekend. Bovendien acht de commissie een dergelijke handelwijze ook onjuist omdat op deze manier immers niet duidelijk blijkt van welke auteur(s) de diverse tekstfragmenten afkomstig zijn. Door geen aanhalingstekens en geen bronverwijzing in de tekst op te nemen ontstaat de indruk dat de betreffende tekst afkomstig is van de auteurs van het artikel. Hiervan waren in ieder geval de coauteurs [...] overtuigd.

Indien men al zou vermoeden dat het hier grotendeels gaat om teksten ontleend aan de in de tabel genoemde bronnen, zou het de lezer nog niet duidelijk zijn uit welke bron een bepaalde passage is overgenomen. [...] heeft de commissie meegedeeld dat dit voor vakgenoten geen probleem is: zij herkennen de passages die zijn overgenomen onmiddellijk als zodanig en kunnen de juiste vindplaats zonder probleem aanwijzen. De commissie is hiervan niet overtuigd, ook omdat dit niet bleek op te gaan voor [...]. Bovendien wordt op deze manier de literatuur buiten een heel kleine kring van ingewijden ondoorgroendelijk. In de verschillende gedragscodes ligt de nadruk dan ook op de verantwoordelijkheid ten

opzichte van de maatschappij, niet enkel ten opzichte van vakgenoten op een bepaald wetenschapsgebied.

De commissie wil graag benadrukken dat de keuze tussen een onleesbare tekst en het “collectieve referentiesysteem” had kunnen worden vermeden. Een literatuuroverzicht moet duidelijk aangeven wat de bron van bepaalde argumenten is, maar hoeft uiteraard niet zo zwaar te leunen op citaties dat er een overdaad aan aanhalingstekens en verwijzingen ontstaat.

Met betrekking tot de gehanteerde werkwijze wordt door [...] in het schriftelijk verweer opgemerkt dat het artikel “mede om die reden ook niet gepubliceerd (is) in een tijdschrift met een impactfactor”. De commissie is van oordeel dat er met betrekking tot plagiaat geen onderscheid gemaakt dient te worden tussen tijdschriften of de kwaliteit daarvan.

Ook in publicatie [...] (nummer van Klager), een boekbespreking, komen drie gekopieerde passages voor zonder enige vorm van verwijzing. Twee daarvan zijn afkomstig uit het besproken boek echter zonder dat dit duidelijk wordt aangegeven. Een derde passage zou volgens [...] “weinig inhoudsvol” en “zeer algemeen zijn”. Naar het oordeel van de commissie vormen beide redenen geen rechtvaardiging om tekst zonder bronvermelding over te nemen.

In publicatie [...] komen twee passages zonder bronvermelding voor van respectievelijk ruim 80 en ruim 50 woorden. In [...] verweer stelt [...] dat andere bronnen zijn gekopieerd dan die door Klager worden genoemd. Volgens [...] betreft het hier een “compacte beschrijving van een [...] die zo algemeen is en in duizenden boeken en artikelen te vinden is”. Ook al gaat het hier over een min of meer standaard beschrijving van een [...], dan dient volgens de commissie toch bij een letterlijk citering van de genoemde omvang bronvermelding plaats te vinden. Overigens is het merkwaardig dat het artikel, waaruit de gebruikte tekst is gekopieerd zonder bronvermelding, wel is opgenomen in de referentielijst van het artikel.

In publicatie [...] komen drie gekopieerde passages voor met een relatief geringe omvang, resp. van 20, 52, en 20 woorden. Het verweer van [...] dat bij de tweede passage de bron wel correct is genoemd, accepteert de commissie. Vervolgens vindt de commissie dat de twee overige passages van zo geringe omvang zijn, dat die niet in beschouwing zijn genomen.

In publicatie [...] komen twee gekopieerde passages voor met een eveneens relatief geringe omvang, resp. van 14 en 20 woorden. Volgens [...] geldt voor de eerste passage dat een andere bron dan door Klager aangeduid hiervoor is gebruikt. Bovendien wordt die bron in de tekst ook genoemd. De omvang van de tweede passage is gering en van nogal algemene aard, zodat de commissie voor publicatie [...] niet van plagiaat zou willen spreken.²

In het verweer van [...] wordt er op gewezen dat het artikel gebaseerd is “op een lezing gegeven aan [een andere universiteit]” en “dat het achteraf is gepubliceerd in een lokaal tijdschrift [...], een tijdschrift zonder enige status”. Zoals eerder gesteld, is de commissie van

² De commissie wijst er overigens op dat, gezien het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 17 januari 2012, C-302/10, *Infopaq*, ook fragmenten met een dergelijke beperkte omvang als inbreuk op het auteursrecht kunnen worden aangemerkt.

mening dat de bescheiden aard en de geringe kwaliteit van een tijdschrift nooit een excuus voor plagiëring mogen vormen.

Samenvattend

De commissie heeft zich bij het onderzoek van de klacht [...] beperkt tot [...] van de aangeduide publicaties. Met betrekking tot drie van deze publicaties [...] constateert de commissie dat er sprake is van plagiaat, zij het dat de omvang daarvan aanzienlijke verschillen vertoont: in twee publicaties [...] betreft het relatief korte passages, terwijl er in publicatie [...] sprake is van een zeer omvangrijk gebruik van andermans teksten.

Maatregelen en aanbevelingen.

1. De commissie is van mening dat publicatie [...] van [...] gepubliceerd in [...] op basis van het geconstateerde plagiaat, mede gelet op de omvang daarvan, door de gezamenlijke auteurs dient te worden teruggetrokken.
2. De commissie adviseert het College van Bestuur om met de afdeling [...] in overleg te treden over de vraag hoe in de toekomst kan worden voorkomen dat “onregelmatigheden” in publicaties zoals die aan de orde komen in deze rapportage kunnen worden voorkomen.

Besluit College van Bestuur (2014):

Het College van Bestuur besluit het rapport van de commissie over te nemen, inclusief de aanbevelingen

Het LOWI heeft advies uitgebracht in deze zaak (25 februari 2015) met als kern:

Het LOWI heeft het College van Bestuur geadviseerd zijn besluit van 16 juni 2014 te herzien in de zin dat het LOWI geen schending van de wetenschappelijke integriteit constateert ten aanzien van publicatie [...] enerzijds, en verwijtbaar onzorgvuldig handelen constateert ten aanzien van publicaties [...] en [...] in onderlinge samenhang, zonder dat dit resulteert in een schending van wetenschappelijke integriteit.

Het (geanonimiseerde) advies is te lezen op de website van het LOWI.

Definitief besluit College van Bestuur (23 juni 2015):

Het College van Bestuur besluit

- 1) het advies van het LOWI over te nemen met uitzondering van de opmerking over “de onzorgvuldige wijze waarop het Bestuur de zaak in de publiciteit heeft gebracht”: de universiteit heeft in deze zaak immers nooit iets publiek gemaakt;
- 2) het voorlopige besluit van 16 juni 2014 te herzien en de sanctie om het artikel te laten terugtrekken, te laten vervallen; in plaats daarvan besluit het College van Bestuur de coauteurs te verzoeken om in een (door hen allen gezamenlijk dan wel individueel) ondertekend statement te verklaren dat zij in het vervolg geen gebruik meer zullen maken van een collectief referentiesysteem bij het verwijzen naar werk of gedachtengoed van anderen, maar dat zij hiertoe een methode zullen hanteren waaruit voor iedere lezer duidelijk is aan wie de tekst of het gedachtengoed toebehoort. Het

College van Bestuur ontvangt dit statement uiterlijk op [...], een afschrift wordt door het College van Bestuur verstrekt aan de decaan van de faculteit en het afdelingshoofd.